

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร และพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาขอ นำเสนอสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การศึกษา
2. วิธีดำเนินการศึกษา
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปผลการศึกษา
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมมาภิบาลว่าคืออะไรและนำไปใช้ อย่างไรของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานท้องถิ่นของผู้บริหารและพนักงานท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเสริมการนำหลักธรรมมาภิบาลไปใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา แบ่งออกได้ตามลำดับดังนี้

1. ประชากร การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาความรู้ความเข้าใจและการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยกลุ่มประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารและ

พนักงานส่วนท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 14 แห่ง รวมทั้งสิ้น 348 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ดทั้งหมด จำนวน 14 แห่ง

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล 6 หลักประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความ มีประสิทธิภาพ และหลักความโปร่งใส และศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมี 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบปลายปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบถูกผิดเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารและพนักงานเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้เลือกตอบ ใช่หรือไม่ใช่

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแบบสอบถามแบบของลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามแบบปลายเปิดข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มาทั้งหมด จำนวน 348 ชุด โดยนำมาจัดหมวดหมู่และบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคน นำไปวิเคราะห์ด้วย

โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่า ร้อยละ (Percentage) และความถี่

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานท้องถิ่นของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลกับการนำไปใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์โดยการบรรยายสรุปเชิงเนื้อหา และแจกแจงความถี่

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 348 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.31 แปลว่าบุคลากรส่วนใหญ่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุน้อยกว่า 25 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.61 แปลว่าบุคลากรท้องถิ่นส่วนใหญ่อายุยังน้อยอยู่ในวัยหนุ่มสาว อายุราชการ มากที่สุด 7-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.66 แปลว่าบุคลากรของท้องถิ่น ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว ซึ่งจะมีความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานพอสมควร การศึกษา มากที่สุด คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.44 แปลว่าบุคลากรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการศึกษา และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติพอสมควรที่จะปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ข้อมูลทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล

จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 348 คน ในภาพรวมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล คิดเป็นร้อยละ 89.60 มีส่วนน้อยที่ไม่มีความรู้

ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล คิดเป็นร้อยละ 10.40 แปลว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลหากพิจารณาข้อมูลทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม คุณธรรม ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ปรากฏผลดังนี้

2.1 หลักนิติธรรม ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 98.22 มีความรู้ความเข้าใจในหลักนิติธรรม ตามหลักธรรมาภิบาล แปลว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้าใจและสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

2.2 หลักคุณธรรม ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 88.85 มีความรู้ความเข้าใจในหลักคุณธรรม ตามหลักธรรมาภิบาล แปลว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจและสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

2.3 หลักความรับผิดชอบต่อ ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 96.55 มีความรู้ความเข้าใจในหลักความรับผิดชอบต่อ ตามหลักธรรมาภิบาล แปลว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจและสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

2.4 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 88.60 มีความรู้ความเข้าใจในหลักการมีส่วนร่วม ตามหลักธรรมาภิบาล แปลว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจและสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

2.5 หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 76.61 มีความรู้ความเข้าใจในหลักความคุ้มค่า ตามหลักธรรมาภิบาล แปลว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

2.6 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 88.74 มีความรู้ความเข้าใจในหลักความโปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาล แปลว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจและสามารถนำมาใช้ในการบริหารงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

3. ข้อมูลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น

จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 348 คน เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.18 แปลว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานอยู่บ้างแต่ไม่มากเท่าที่ควร และเพื่อพิจารณาหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ปรากฏผลดังนี้

3.1 หลักนิติธรรม การนำหลักนิติธรรมตามหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.02 แปลว่า มีการนำหลักนิติธรรม ตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานอยู่บ้างแต่ยังไม่มากพอสมควร

3.2 หลักคุณธรรม การนำหลักคุณธรรมตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.15 แปลว่า มีการนำหลักคุณธรรมตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่บ้างแต่ไม่มากพอ

3.3 หลักความรับผิดชอบ การนำหลักความรับผิดชอบตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.16 แปลว่า มีการนำหลักความรับผิดชอบตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่บ้างแต่ไม่มาก

3.4 หลักการมีส่วนร่วม การนำหลักการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 3.67 แปลว่า มีการนำหลักการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นมาก

3.5 หลักความคุ้มค่า การนำหลักความคุ้มค่าตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.17 แปลว่ามีการนำหลักความคุ้มค่าตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นแต่ไม่มาก

3.6 หลักความโปร่งใส การนำหลักความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.58 แปลว่า มีการนำหลักความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่บ้างแต่ไม่มาก

4. ข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น

หลักนิติธรรม พบว่า มีข้อเสนอแนะในการนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เสนอแนะว่า ควรมีกฎหมายกำหนดให้ท้องถิ่นต้องรับฟังความเห็นประชาชน

หลักคุณธรรม พบว่า มีข้อเสนอแนะในการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เสนอแนะว่า คุณธรรมและจริยธรรมควรกำหนดให้มีการบังคับ เช่น หากขาดคุณธรรมและจริยธรรมควรให้พ้นจากตำแหน่ง

หลักความรับผิดชอบ พบว่า มีข้อเสนอแนะในการนำหลักความรับผิดชอบมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เสนอแนะว่า ควรมีกฎหมายบังคับให้ประชาชนเรียกร้องค่าเสียหายจากท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล

หลักการมีส่วนร่วม พบว่า มีข้อเสนอแนะในการนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เสนอแนะว่า ควรมีกฎหมายกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานของท้องถิ่น

หลักความคุ้มค่า พบว่า มีข้อเสนอแนะในการนำหลักความคุ้มค่ามาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เสนอแนะว่า ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความคุ้มค่าที่ชัดเจน

หลักความโปร่งใส พบว่า มีข้อเสนอแนะในการนำหลักความโปร่งใสมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เสนอแนะว่า ควรส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

จึงพอสรุปผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจและการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล และสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
2. ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานท้องถิ่นอยู่บ้างแต่ไม่มากเท่าที่ควร เว้นแต่ หลักการมีส่วนร่วมที่มีการนำมาใช้ในท้องถิ่นมาก

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจและการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลเป็นอย่างดีสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าหลักธรรมาภิบาลมีการเผยแพร่ให้ผู้บริหารและพนักงานท้องถิ่นได้เรียนรู้ถึงแนวทางการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลและผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ได้ให้ความสนใจเรียนรู้ความหมาย หลักในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล จนมีความรู้ความเข้าใจอย่างทอ่งแท้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ แต่ในการศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในการปฏิบัติกลับพบว่า มีการนำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นยังไม่ให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในการบริหารงานซึ่งสาเหตุอาจเป็นเพราะยังไม่เข้าใจในประโยชน์ หรือความจำเป็นในการนำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในการบริหารงาน ประกอบกับรัฐบาลหรือผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังไม่มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนการนำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจัง ทำให้เกิดการละเลยและไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก ปรากฏว่า ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในหลักนิติธรรมสูงสุด แต่ในทางปฏิบัติการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานกับพบว่า ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้ความสนใจนำไปปฏิบัติในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ไม่ได้ให้ความสนใจวิธีบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ความเท่าเทียม เสมอภาค และเป็นธรรมกับประชาชนในท้องถิ่นของตนเองอันจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป หลักคุณธรรมถึงแม้ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นจะมีความรู้ความเข้าใจไม่มากเท่ากับหลักนิติธรรมแต่การนำหลักคุณธรรม ไปใช้ในการบริหารงานอยู่ในระดับเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ยังไม่ยึดหลักคุณธรรมในการบริหารงานทำให้องค์ขาดความเข้มแข็งไร้ประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ หลักความรับผิดชอบ และหลักความโปร่งใส ในส่วนหลักความคุ้มค่า ถือเป็นหลักธรรมาภิบาลที่ผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในน้อยที่สุด แต่ในการนำไปใช้ในการบริหารพบว่า อยู่ในระดับเดียวกัน ซึ่งแตกต่างกับหลักการมีส่วนร่วม ถึงแม้ความรู้ความเข้าใจในหลักการมีส่วนร่วมจะอยู่ในระดับเดียวกันแต่การนำไปใช้ในการบริหารงานกับอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะ รัฐบาลและภาคประชาชนให้ความสนใจในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติให้ภาครัฐทุกส่วนต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งอรุณ บุญสายันต์ และคณะ (2547) ได้ศึกษา “การศึกษาธรรมาภิบาลไทย : กรณีศึกษาภูมิปัญญาอีสาน” โดยศึกษาจากกลุ่มพระนักพัฒนาและพระนักศึกษากลุ่มประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และกลุ่มชาวบ้านด้านการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทมีอิทธิพลอื่น ๆ และผู้นำนั้นได้เกิดหรือมีประสบการณ์การทำงานหรือมีภูมิปัญญาปัจจุบันในภาคอีสาน ผลการศึกษาสรุปว่าสภาพการรับรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลที่เคยได้ยินและรับรู้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เช่นเดียวกับการศึกษาของ เบญจวรรณ วันดีศรี (2549) ที่ได้ศึกษา “การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด” กรณีศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเป็น

ธรรมภิบาลและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับธรรมภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วน
 ตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลใน
 จังหวัดร้อยเอ็ด มีความเข้าใจในหลักธรรมภิบาลในระดับสูง นพพล สุรพัศกรินทร์
 (2547) ที่ได้ทำการศึกษา “การนำหลักธรรมภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วน
 ตำบลตามทัศนะของประชาชน จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
 การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล การศึกษาของ สุภัตรา วิมลสมบัติ
 (2548) ได้ศึกษา “ธรรมภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล
 และเพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม
 หลักธรรมภิบาล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ตาม
 หลักธรรมภิบาล สันติ รุ่งแสง ได้ศึกษา “ธรรมภิบาลกับผู้นำ” กรณีศึกษานี้มีความ
 มุ่งหมายที่จะศึกษาว่าผู้นำของประเทศนั้นได้ให้ความสำคัญกับธรรมภิบาลมากหรือ
 น้อยเพียงใด และเพื่อรวบรวมข้อมูล แนวคิด แนวปฏิบัติจากนักวิชาการแล้วนำมา
 เปรียบเทียบกับผู้นำ ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำขาดหลักธรรมภิบาลทำให้การบริหาร
 ล้มเหลวและการศึกษาของ พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนากร ที่ได้
 ศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น” โดยศึกษาจาก
 หัวหน้าครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตพื้นที่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การ
 บริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ พบว่า ประชาชนในชนบทไทยที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่
 รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการปกครอง
 ท้องถิ่นไม่มากนักที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจใน
 เรื่องของการปกครองท้องถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและ
 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีพอ และมีความรู้ในเรื่องแนวทางหรือ
 วิธีการปฏิบัติและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจท้องถิ่นไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

- 1.1 ควรมีการเสริมสร้างให้เห็นถึงผลดีของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.2 ควรมีการจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน
- 1.3 ควรมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้สอดคล้องหลักธรรมาภิบาล

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในคราวต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการจูงใจให้บุคลากรท้องถิ่นนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในองค์กรของตนเอง
- 2.2 ควรมีการศึกษาการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลมาใช้ที่เหมาะสมในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น